

Shet shugýlasy

Shet aýdandyq qoǵamdyq-sarasi gazetі Gazet 1937 jyldan bastap shyǵady beisenbi, 31 shilde 2025 jyl №30 (11 175)

Баспасөз мәлімдемесі

ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ ПЕН РЕЖЕП ТАЙИП ЕРДОҒАН БАҚ ӨКІЛДЕРІ ҮШІН БРИФИНГ ӨТКІЗДІ

Өзара келіссөздер мен Жоғары деңгейдегі стратегиялық экономикалық кеңестің 5-ші отырысынан кейін Қазақстан мен Түркия президенттері баспасөз мәлімдемесін жасады.

Мемлекет басшысы, ең алдымен, Түркияға ресми сапармен келуге шақырып, қазақ делегациясына қонақжайлық көрсеткені үшін бауырлас түрік халқына және Президент Режеп Тайип Ердоғанға шынайы ризашылығын білдірді.

- Қос халықтың игілігі үшін түбі бір түрік еліне жасаған әр сапардың мән-маңызы ерекше. Президент Режеп Тайип Ердоғанның басшылығымен Түркия өзінің алтын ғасырлық белесін тарихи жетістіктермен қарсы алып жатыр. Еліңіз жаңа дәуірге нық қадам басты. Құрметті Президенттің халықаралық сахнадағы салиқалы саясатының арқасында Түркия әлемдегі беделді әрі ықпалды, шынайы құрметке ие мемлекетке айналды. Мұның түп негізінде түрік халқының бірлігі, даналығы және қайсарлығы жатыр. Осындай биік белестерді бағындыру - Президент Режеп Тайип Ердоған мырзаның қажырлы еңбегінің жемісі деп күмәнсіз айтуға болады.

Қазақ азаматтары Президент Режеп Тайип Ердоғанды және бүкіл Түркия елін шын жүректен құрметтейді. Қазақстан Түркияның толайым табысына әрдайым қуанады. Болашағының жарқын болуын тілейді, - деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент қазір екі елдің қарым-қатынасы кеңейтілген стратегиялық серіктестікке ұласқанына

назар аударып, бүгінгі нәтижелі келіссөздер қос халық арасындағы байланысты жаңа деңгейге көтеретініне сенім білдірді.

- Біз бүгін Жоғары деңгейдегі стратегиялық ынтымақтастық кеңесінің 5-ші отырысын өткіздік. Өзара ықпалдастыққа тың серпін беретін басым бағыттарды қарастырдық. Түрлі саладағы байланысты жандандыратын маңыз-

ды үкіметаралық құжаттарға қол қойдық. Түркия - сауда-экономика және инвестиция саласындағы басты стратегиялық серіктесіміздің бірі. Осы орайда өзара тауар айналымын ұлғайту мәселесіне баса назар аудардық. Бытыр екі ел арасындағы сауда-саттық көлемі 5 миллиард доллар болды. Алдағы уақытта сауда айналымын айтарлықтай

арттырамыз. Бұған өлеуетіміз жетеді, - деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, қазір елімізде 4 мыңға жуық түрік компаниясы жұмыс істейді. Олармен бірлесіп, құны 6 миллиард доллар болатын бірқатар жоба жүзеге асырылған. Бұл жобалар энергетика, құрылыс, өнеркәсіп, ауыл шаруашылығы, инфрақұрылым, медицина, туризм секілді маңызды салаларды қамтиды. Қазақстанның Түркияға салған инвестициясының көлемі 2,5 миллиард доллардан асты.

- Біз ашық әрі сенімді серіктес ретінде түрік инвесторларын қолдауға әрқашан дайынбыз. Сондықтан Түркия компанияларын ұзақ мерзімге арналған ірі жобаларға атсалысуға шақырамын. Көлік-логистика саласындағы байланысты күшейтуге мүмкіндік мол. Біз елдеріміздің стратегиялық тұрғыдан ұтымды жерде орналасқанын барынша тиімді пайдалануымыз керек. Қазір Еуропа мен Қытай арасында құрлық жолымен тасымалданатын жүктің шамамен 85 пайызы Қазақстан арқылы өтеді. Осы ретте Транскаспий халықаралық көлік бағдарын, яғни, «Орта дәлізді» дамытудың мән-маңызы зор. Бұл - екі елдің мүддесіне сай келетін бастама.

→2-ші бетте.

Кент келбеті

КЕНТТЕ АУҚЫМДЫ ЖҰМЫСТАР АТҚАРЫЛУДА

Ақадыр кентінде үстіміздегі жылдың І-ші жартыжылдығында мемлекеттік бюджет арқылы бөлінген қаражаттар бойынша біршама жұмыстар атқарылуда.

Атап айтқанда, 4,2 км құрайтын Абай даңғылындағы автокөлік жолына ағымдағы жөндеу (шұңқырлы жөндеу) жұмыстары жүргізілді. Аталған жұмысты «ФИМАРАТ М» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі атқарып шықты. Тағы сол Абай даңғылындағы 2а, 5, 11, 13, 18а, 20, 21, 26, 29, 32, 34, 35 үйлердің және Ж.Қыздарбеков атындағы

көшесіндегі 1, 2, 3, 5, 20 үйлерінің шатырларын жөндеу жұмыстарын «Арғымақ - СК» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі атқаруда. Ал енді, Бейбітшілік көшесіне балалар футбол алаңын «GUMYR_KZ» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі салып берді. Сонымен бірге, елді мекеннің көшелеріне 50 дана бейнебақылау орнатылды. Бұл жұмысты «Cosmos Group» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі орындады.

Қ.БЕКҚОЖИН,
Ақадыр кенті.

⇒1-ші беттен.

Қазақстан темір-жолды жаңғырту, автокөлік жолдарын салу, сондай-ақ, Каспий теңізінде кеме қатынасын жандандыру үшін инфрақұрылымды жетілдіру жұмысын қолға алды. Түрік инвесторларын осы жобаларға белсене қатысуға шақырамыз. Үкіметіміз Түркия кәсіпкерлеріне арнайы жеңілдіктер ұсынуға әзір, - деді Президент.

Келіссөз барысында таараптар энергетика саласының маңызына да арнайы тоқталды.

- Қазір Баку-Тбилиси-Жейхан құбыры арқылы жылына 1,4 миллион тонна қазақ мұнайы Түркияға тасымалданады. Біз оның көлемін арттыру мәселесін талқыладық. «Turkiye Petroleum» компаниясының Қазақстан нарығында жұмыс істеуге ниеті бар. Біз мұны құптаймыз. Энергия көздерін әртараптандыру, жаңа электр станцияларын салу және басқа жобаларды жүзеге асыру үшін түрік компанияларының тәжірибесіне сүйеніп, инвестициялық мүмкіндіктерін пайдалануға мүдделіміз. Ірі жобаларды бірлесе жүзеге асыруға дайынбыз, - деді Мемлекет басшысы.

Президент ауыл шаруашылығын тағы бір маңызды сала ретінде атады. Бұл ретте Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан Түркияның азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз етуге сүбелі үлес қосып келе жатқанын атап өтіп, астық және басқа да ауыл шаруашылығы өнімдерін экспорттау мәселесі жан-жақты талқыланып жеткізді. Қазақстан ауыл шаруашылығын цифрландыру, өнімділікті арттыру және өңдеу өнеркәсібін өркендету ісінде Түркияның жоғары технологиясын пайдалануға қызығушылық танытады.

Мемлекет басшысы Түркияның қорғаныс және әскери-техникалық бағыт-

тағы зор жетістіктеріне назар аударып, Режеп Тайип Ердоғанды жақында IDEF 2025 халықаралық қорғаныс-өнеркәсіп көрмесінің сәтті өтуімен құттықтады.

Бұдан бөлек, келіссөздер барысында IT-технологияларды бірге дамыту мәселесіне айрықша мән берілді. Мемлекет басшысы еліміздің аталған саладағы жетістік-

ак, Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университетінің жанынан Түркияның озық білім ошақтарының бірі - Гази университетінің филиалы ашылмақ. Бұдан бөлек, «Маариф» қорының екі мектебін ашу жұмысын қолға алдық. Бұл - шын мәнінде, айтулы оқиға. Былтыр қол қойылған келісімге сәйкес, Астана медицина универси-

ге жол ашады деп сенемін, - деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Сонымен қатар екі ел президенттері әлемдегі өзекті мәселелерге қатысты пікір алмасты. Қазіргі күрделі кезеңде қарулы қақтығыстардың ушығуына алаңдаушылық білдіретіндерін жеткізді. Қазақстан мен Түркия президенттері барлық жанжал

бірлесіп жұмыс істей береміз. Жаһандық тұрақтылық пен қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін күш-жігерімізді біріктіреміз. Осы тұста Қазақстанның халықаралық бастамаларына көрсетіп жатқан қолдауына, соның ішінде Азиядағы өзара ықпалдастық және сенім шаралары жөніндегі Кеңесті дамытудағы Түркияның үлесіне ерекше ризашылық білдіремін, - деді Мемлекет басшысы.

Өз кезегінде Түркия Президенті бүгінгі келіссөздердің нәтижелі болғанын атап өтті.

- Қазақстан - аймақтағы экономикасы ең ірі ел және біздің негізгі серіктесіміз. Бүгін біз қорғаныс пен энергетикадан бастап, көлік, ғылым мен технологияға дейінгі кең ауқымды салалар бойынша пікір алмастық. Біз тау-кен, сирек кездесетін металдар бағытындағы ынтымақтастық мүмкіндіктерін қарастырдық. Қазақстан мұнайын Түркия арқылы әлемдік нарыққа экспорттау мүмкіндіктерін талқыладық. Тарихи Жібек жолының қазіргі баламасы - Транскаспий көлік бағдарын пайдалану және дамыту жолдарын қарастырдық, - деді Режеп Тайип Ердоған.

Бұдан бөлек, Түркия Президенті туризм саласындағы ынтымақтастық перспективасына тоқталып, түрік азаматтарына Қазақстанда 90 күн визасыз жүруге рұқсат беру туралы шешім қабылдағаны үшін Мемлекет басшысына ризашылығын білдірді.

Сөз соңында Қасым-Жомарт Тоқаев бүгінгі келіссөздердің табысты өткені үшін Режеп Тайип Ердоғанға алғыс айтып, Түркия Президентін өзіне ынғайлы уақытта Қазақстанға сапармен келуге шақырды.

Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты.

теріне тоқталып, Қазақстан мен Түркияның IT саласындағы стратегиялық серіктестігін нығайтуға зор мүмкіндік бар екенін мәлімдеді.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың пікірінше, мәдени-гуманитарлық байланыс - қазақ-түрік қатынасының алтын көпірі. Соның ішінде білім және ғылым саласының орны ерекше.

- Қазіргі таңда біздің 12 мыңнан астам студентіміз Түркияда, ал 300 түрік студенті Қазақстанның жоғары оқу орындарында білім алып жатыр. Осыған қолдау көрсеткені үшін Түркия Президенті мен Үкіметіне ризашылығымызды білдіреміз. Ұзақ жылдан бері Түркістан төрінде Ахмет Яссауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті табысты жұмыс істеп келеді. Сондай-

тетінің негізінде Медипол Ыстанбұл жоғары оқу орнының филиалын ашу бойынша жұмыс жүргізіліп жатыр. Еліміздің медицина қызметкерлерін Түркияның жетекші клиникаларында оқыту және біліктілігін арттыру туралы уағдаластыққа қол жеткіздік. Біз осы игі бастамаларды жалғастырып, білім беру, туризм, медицина саласындағы байланысты одан әрі күшейтуге мүдделіміз.

Осы тұста сан қырлы байланыстарды тереңдету мақсатында Түркия азаматтарына Қазақстан аумағында 90 күнге дейін визасыз болу рұқсатын беру туралы шешім қабылданды. Саяхаттаушылар мен кәсіпкерлер үшін бұл қадамның мән-маңызы ерекше деп санаймын. Осындай игі бастамалар достығымызды бекемдеп, өзара сенімді арттырып, жаңа жетістіктер-

мен қақтығыс дипломатиялық келіссөздер арқылы бейбіт жолмен шешілуі қажет деп есептейді. Бұл ретте Қасым-Жомарт Тоқаев Режеп Тайип Ердоғанның Ресей мен Украина арасындағы жанжалды реттеу ісіндегі айрықша рөлін атап өтті.

- Бұл - Сіздің беделіңіз бен ықпалыңыздың айқын дәлелі. Қос елдің Біріккен Ұлттар Ұйымын реформалау қажеттілігі жөніндегі ұстанымы - ортақ. Қазақстан әрбір елдің аумақтық тұтастығы сақталуы керек деген ұстанымды қорғайды. Қазақстан мен Түркия халықаралық аренадағы тиімді ықпалдастығын жалғастыра береді. Қазақстан дипломатиясы Түркі мемлекеттері Ұйымының одан әрі дамуына баса мән бермекші. Осы бағытта Түркия тарапымен

Таза ауыл. Таза өлке. Таза ел!

АУЫЛ КӨРКІ ҚАШАНДА ТАЗАЛЫҒЫМЕН АЙШЫҚТАЛАДЫ

Ауданымызда көктем айынынан басталған тазалық жұмыстары қарқынды түрде жалғасып келеді. «Таза Қазақстан» экологиялық акциясы аясында барлық елді мекендерде апта сайын «Таза бейсенбілік» тазалық жұмыстары өткізілуде. Абаттандыру, көріктендіру, көгалдандыру және санитарлық тазалау екіайлығына ауданымызға қарасты Ақшоқы ауылдық округі әкімдігі мен жергілікті тұрғындар да бірлесіп атсалысуда.

Ақшоқы ауылдық округінің әкімдігі елді мекенді таза ұстау мақсатында тазалық акциясын ұйымдастыруды жүйелі жолға қой-

ған. Көктемгі облыстық, аудандық сенбіліктерде белсенділік танытқан ақшоқылықтар апта сайынғы «Таза бейсенбі» күндері ауыл іші мен сыртын, жол жиектерін тазартуда.

Әсіресе, әкімдік қызметкерлері өздері бас болып ауылдың тазалығы мен көркін арттыруға өз үлестерін қосып келеді. Көшелер қоқыстан тазаланып, шарбақтар сырланды, ауыл ішінде басқа да абаттандыру шаралары жүргізілуде.

Ауылдағы тазалық жөнінде ауылдық округтің әкімі Ж.Жолдыбеков:

- Жыл бойы жалғасатын аталмыш акцияның мақсаты - ауылымызды

көркейту, абаттандыру, тұрғындар назарын айналасын таза ұстауға аудару. Акцияға ауылдағы әкімдік қызметкерлерімен қатар, шаруа қожалықтары да атсалысуда. «Таза Қазақстан» экологиялық акциясы өз кезегінде өмір сүріп отырған қоршаған ортаның тазаруына біршама септігін тигізді. Түптеп келгенде айналамыздың таза болғаны өзімізге керек. Сондықтан туған жерімізді көркейте түсуге жұмыс жасау әрбір тұрғынның парызы, - дейді.

Иә, ауыл тазалығы, аула тазалығы туралы аз айтылып келе жатқан жоқ. Қоршаған ортаны аялау, қорғау әрі тазалығын сақ-

тау - баршамыздың ортақ міндетіміз. Осы орайда Президент бастамасымен қолға алынған «Таза Қазақстан» экологиялық акциясы аясында ауылдар қоқыстан тазартылып қана қоймай, сол елді мекен тұрғындарының табиғатқа деген жанашырлығы мен

жауапкершілігін арттырып, экологиялық тәрбиенің тұрақты құралына айналып келеді.

Ауылдық округте тазалық жұмыстары әлі де жалғасын табатын болады.

**М.ДӘУЛЕТБЕКҰЛЫ,
Ақшоқы ауылы.**

ЖЕР ҚОЙНАУЫНЫҢ БІЛГІРІ

(Найманұлы Дүйсенбай жайлы деректі көркем жазба)

✍Жалғасы. Басы өткен санда

Егер ауылдастары көмек жасап қолдаса, онда ісінің оңға басқаны. Қолында билігі бар адамдарға арқа сүйемесе, қоймадағы қорғасын қорытпасын жеткізу қауіпті. Жолдағы қарақшылар хабарланса, олардан сытылып шығу да оңайға соқпайды.

Алла сәтін салайын десе, ойлаған жұмысын үйде отырып-ақ біте береді екен. Жаңадан құрылып жатқан өкіметке қорғаныс ісіне қорғасын керектігі жөнінде хабар естіді. Қабылдайтын жерін де барып көріп, сыр тартып сөйлесті, бағасын білді. Атабай Әділ деген қабылдайды екен, жиналған өнім бірден Қызылжарға жөнелтіледі. Содан ресей асып, дұшпанға атылатын оқ болып кері оралады. Қалалық комитеттегі жерлестеріне хабарласып, қоймада 5-6 тонна қорғасын құймасы сақталғанын айтты. Ағылшыннан қалған дүние екенін жасырмады. Істің жайына қаныққан комитеттегілер: «Хабар өзімізден болады, күт» - деп шығарып салды. Сақтық үшін бөгде адамдарға айтпауын қатты тапсырды. Бір апта өтті, хабар болмады. Көлік жағын сөйлесудің ретін келтіре алмады. Аузынан бір сөз шықса, бүкіл елге тарап кететінін ұқты. Алда қандай ауыр міндет тұрғанын енді ұққандай болды. Тағы бірер күн өткеннен кейін қала басшылығынан шабарман келді. Қорғаныс ісін басқаратын басшы шақырған екен. Барды. Кең кеңседе төрт адам отыр, біреуі ауылдасы, қалғанын танымады. Бір аптаның ішінде барлық мәселе шешілген. Отыз түйе кірешісімен дайын, қарулы күзет бірге болады, танертең жолға шығып кету керек, жолшыбай кездескен адамдар бұлардың сапары жөнінде ештеңе білмегені дұрыс. Ауылындағылар да бұл жұмыстан шет қалғаны жөн. Уақыт тығыз, дереу іске кірісу жоспарланды. Адамдарды тамақпен қамтамасыз ету мәселесі де шешіліп қойған.

Салт атты жолаушылар межелі жерге дер уақытында жетті. Қасқаайғырға іліккенде, отыз атан дайын тұрды. Уезд басшылығы ұйымдастыру жұмысын қолға алып, ел жақтағы жұмысты Амантайға тапсырған болатын. Қолында күшті билігі бар болыс Қызылеспе керуенін жалдаған. Жүк тиеу жұмысы кеш бата басталды. 180 келілік теңдер атандарға артылып, қозғалмау үшін арқандармен тартылды және екі жағы бірдейлігі ескеріліп, жүрген кезде қолайсыздық тудырмау жағы қарастырылды. Ауа райының ыстықтығына байланысты, әрі қауіпсіздік үшін тек түнде жүру тапсырылды. Бұл жоғарғы жақтың бұйрығы болатын. Күндік меже он сағаттан артық жүруге болмайды. Түйелердің жайылатын, тынығатын уақыттары қатан бақылауға алынды. Жүк артып келе жатқан түйелерді суарудың да өзіндік ерекшелігі бар болып шықты. Кіресшілер жол жүрудің бар талаптарын мұқият орындап, межелі жерге

аман-есен жеткізді. Уездік комитет басшылары ойда-жоқта пайда болған олжаны қуана қарсы алды. Келісімді қаржысын төлеп, Дүйсенбайға алғыс айтты. Осы шаруадан кейін Дүйсенбай Қарқаралы қаласында көп бөгелмеді, елден келген жігіттермен ауылына қайтты. Қарқаралы жерінде жүріп үйренгені көп еді, енді ел ішінде болу керек деп шешті. Нағашысы сенімді серігі бола білген жиенін қимастықпен қимастықпен шығарып салды. Алда бұраланы көп өмір атты өзен ағып жатты.

Геологиялық барлау тобында

Қызылеспе полиметалл кен орнында 1834-1918 жылдар аралығында шетелдік кәсіпорындар геологиялық қазу жұмыстарын жүргізген. Сол кезден басталған кен қабатын зерттеу жұмысы 1950 жылға дейін толастамады. Арасында бірнеше үзіліспен істесе де, кен ұнтақтайтын зауыт жұмысын тоқтатпады. Кен орны 1928 жылға дейін, Шет ауданы құрылғанша Қарқаралы уезінің Ақшатау болыстығына қарап тұрды. Дүйсенбайдың жұмысқа тұруына кедергі болған жоқ, бірден геологиялық барлау мекемесінің қарамағына жұмысқа орналасты. Қызылеспедең өндірілетін негізгі компоненттер қорғасын мен мырыш, сондай-ақ қосалқы компоненттер күміс пен кадмий бар. Жергілікті кеннің құрамында мыс, молибден және висмуттың көп екені зерттеу барысында анықталды. Бірақ құрамы нормадан төмен болғандықтан өндірістік маңызы шамалы деп есептелінді. Сол себепті Қызылеспемен шекаралас кен орындары Женет, Ақшағыл, Ақсоран, Қасқайғыр, Ақжал, Күзекадыр, Кеншоқы т.б. картада белгіленген кен ошақтарын зерттеу мәселесі күн тәртібінен түспеді. Тәжірибелі мамандар жоқтың қасы, мұндай жұмысқа қазақтар үстінен алтын құйсаң да бармайды, ресейлік геологтардың қазақ жерінен тастың сырын білетін адам табуы қиына соғатын. Тас шұқылап отыру қазаққа жат дүние. Оның үстіне кен ісі жөнінде білері аз. Соның бәрін біле тұра, Дүйсенбай осы жұмысқа санылы түрде барды, осы кәсіптен нәтиже шығатынын, өмір бойғы азығы болатынын жан-тәнімен түсінді. Еңбегі зая кеткен жоқ, кен барлау ісінің сан қырлы сырларын меңгере бастады. Күннен күнге қызығушылығы артып, қара тастың қасиетін ұғатын жағдайға жетті.

Ол кезде қазіргідей бұрғылау қондырғылары жоқ, жұмыстың бәрін геологтар өздері атқаратын, Негізгі қолданып жүргендері ағылшыннан қалған ескі жабдықтар. Тау жыныстарының қасиеттерін сипаттап, оларға анықтама беру бұрғылау ісінсіз алға баспайды. Кейде механикалық соққылама әдісін пайдаланады. Дүйсенбай орыстардың жанында жүріп көп дүниеге қанықты, оқымаса да көзбен көргендерін көкірегіне түйе берді.

Ағылшындарда алмазбен бұрғылайтын «Крелиус» типті бұрғы станогы болған. Оны өздерімен бірге алып кеткен. Орыстар ондай станокты Оралдан бері асыра алмай отыр. Тау жынысын бұрғылағанда пайдаланатын қоспа да зәру заттың бірі. Болмай қалған жағдайда балшық ерітіндісін пайдаланып жүр. Оның өнімділігі төмен. Істеп жатқан жұмыстарының геологиялық атауларына да мән беріп, келешекте керек болар деп дәптеріне түртіп алып жүр. Ұңғының жер бетіне шығатын шетін саға, ал оның түбін забой, ал ішкі бетін қабырғалары дейді екен. Жыныс талқандағыш құрал коронка деп аталынады, оған өзінше қашау деген ат берді. Бұл жерде зерделі адамға үйренетін тағылымы мол дүние көп екеніне көз жеткізген Дүйсенбай үйренуден жалыққан жоқ. Геологиялық барлау ісінің сан қырлы құпияларын үйрене жүріп, өз бетімен зерттей алатын дәрежеге жетті.

Геологиялық барлау басқармасының басшылығы Тоқырауын еліндегі Берікқара кен орнын қосымша зерттеуге қаржы бөліп, Дүйсенбайды басшы етіп, геологиялық топ жіберді. Қазақ адамынан басшы жасау өте қиын еді, олар тартыншақтап бұл жұмысқа бармайды, екіншіден тіл мәселесінде қиналатын. Басшы қазақ болса, жергілікті басшылықпен тіл табысу оңай. Кезінде тау-кен кәсіпшілері атанған орыс кәсіптері ағайынды Поповтар Берікқара кен аумағына зауыт салып, Қызылеспе кенін сонда қорытқан болатын. Ағайындылар 70-80 жыл бойы осы аймақта металл өндірумен айналысқан. Осы аумақта алты ай кен барлау ісімен айналысқан жұмысшы тобы айтарлықтай нәтижеге қол жеткізіп, Берікқара кен орнын пайдалануға толық мүмкіндік бар деген шешім шығарды. Басшылар тарапынан көрсетілген оң көзқарас Дүйсенбайға қуат берді, жұмысқа деген ынтыласы артып, өз ісіне деген сүйіспеншілігі арта түсті. Жаз бойы жұмыстарында бір толас болған жоқ. Ауа райының ашық кезін пайдаланып, жоспарлы жұмыстарын бітіріп алғанша асықты. Қар түскеннен кейін барлау жұмыстары тоқтатылады, қыс бойы кен жентектеріне сараптама жасалады. Ол да бітпейтін мазан жұмыс. Математикалық теңдеулер арқылы анықталатын беймаза жұмыстың лөззаты да бар, жаныңды қинайтын беймазалығы тағы бар.

1931 жылдың ортасынан бастап жағдай күрт өзгерді. Барлауға бөлінетін қаржы көп мөлшерде қысқартылды, соған байланысты адам саны да шектеуге түсті. Алда белгісіз бір аласапыран мезгіл келе жатқанын бәрі де іштей сезетін. Сондай күндердің бірінде жанына жақын жүретін Тимофей досы:

- Дүйсенбай, жақын күндері біздер елге қайтуымыз мүмкін. Барлау, бұрғылау жұмыстары тоқтатылады. Бұл жақта қалу саған да қауіптілеу болуы мүмкін. Ойлан. Барам десең бізге ілес. Кейіндеу келсен, Петропавловскіден мені тауып аларсың - деді. Дүйсенбай ойланyp қалды. Дәл қазір ілесіп кетуге ретін таба алмады.

- Барамын - деді, бірақ кейінірек.

Шолақбелсенділер зұлымдығы

Жалаңаяқ кедей тобыры өкімет басына келгеннен кейін жұмақ орнайды дегендердің жорамалы кері кетті. Ақылы кем өңгүдіктер ойына келгенін жасап, жақынына да опа бермеді. Байды таяқпен қуып, қамшымен сабағанды көзі көрді, түңілді, күніренді. Бірақ алда жақсы өмірдің болатынына сенді, жарқын болашақ болар деп үміттенді, үміттің алдамайтынын білетін, өмірінің мәні шуақты күндерін тосты.

Болыс болған Ақтың баласы Ботбайдың бәйбішесінің қолындағы білезіктерін ала алмай, екі қолын шауып түсірген қаныпезердің қылығын естігенде қаны басына шапты. Сабырлылық жасады, қан көрген адамның ақылы кемдеу болатынын естіген, кешегі босағада жүрген малайдың басқа өрлегенін кешіре алмады, сұмырайдың қатігездігі көкірегінде қалды. Несібесін Ботекен ауылынан айырып жүрген мұндай жандар көршілес ауылдардан да шығып жатты. Елді күніренткен бұл заман да тарих сахнасынан өше бастаған. Баласы Қапан туған жылы өкімет жаңа экономикалық саясат дегенді шығарды. Мал асырандар, орта шаруа болындар, бірақ адам еңбегін қанамаңдар деді. Малдың жайын білетін жұрт бір-екі жылда әжептәуір мал жинап алды. Елдің беті еңбек етуге бұрылып, жағдайлары түзеле бастады. Алдында азын-аулақ малы бар, арасында ағылшындардың қажетін ашып тұрады, өзінің жағдайы жаман болған жоқ. Өздерін өкімет басындамыз деп есептейтін белсенділер бұған жолай қоймайды, Кенші Дүйсенбай деген атағы бар, оның үстіне орысша білетіндігінен сескенеді. «Ағылшындарға жоламаңдар» деген өкіметтің жасырын нұсқауы бар, сондықтан олардың ойынша Дүйсекең де ағылшындар қатарында. Оның үстіне қызметтеріне таласып жатқан жоқ, дегенмен қолына билік берсе, өздерінің Дүйсекеңнің жанында жіп есе алмай қалатын қауқарсыздықтарын тағы сезеді.

НӘП саясаты жаңадан құрылып жатқан мемлекеттің сұрқиялығын тағы бір өшкереледі. Халықтың малы көбейген шақта, көмпеске деген науқанын бастап жіберді. Байсың ба, ортасың ба қарамады, тізімдеп, малын ортаға салғызып, иелерін Қостанайға айдады. Өкіметтің жергілікті құйрышықтары тағы да бір жырғап қалды. Елдің алтын-күмісін қоса жинап, өкіметке шамалысын өткізіп, қалғанын қалтаға басты. Ауылдың атқамінер ұрда-жық белсенділері Бабжанның Исасы, мұртты Қасым, жалғыз көзді снайпер атанған Селеу алыс-жақынына қараған жоқ, Көрсөн-Кернейдің бетке ұстарларын аяусыз жазалап, әйел, бала деген жоқ қан қақсатты, жолымыз болады, мылтығымызды қандап алайық деп жолда бірінші кездескен адамды атып кету олар үшін шыбын өлтіргенмен бірдей еді. Осындай істерімен жақсы мен жаманды айыра алмай, кеудесіне нан піскен Иса сияқты зұлымдардан ел қорқатын болған. Қаныпезерлігімен қоса, жүйрік ат, сұлу келіншек көрсе, адам ойламайтын неше

түрлі зұлымдыққа барып, ойындағы шаруасын орындау мақсатында адамдарды қан қақсататын. Бірақ істеген істерінің зардабын әйтеуір бір тартатынын қарайған халық біліп отырды. Оған Исаның қалай қайтыс болғаны, ауырғанында маңайына жан баласы жоламай қойғаны, мұртты Қасымды күн аязда келіні далаға шығарып жіберіп үсіп өлгені, Селеудің де соңына қара ермей, өмірден өтерде қатты қиналары ол кезде беймәлім болатын.

Қара бидің ұрпағы Әбдір баласы Мұқаштың қызы Қадиганы төс еметін екі баласынан айырып, 30 шақырым жердегі аудан орталығына жаяу айдап апарған Селеудің өңгүдік қылығын естіген жұрттың қарғыс айтпағаны жоқ. Жалаң көйлектің сыртынан қамшымен дүрелегенде, Қадиганың дыбыс шығармағаны Селеуді селт еткізбеді. Адамшылығының азып-тозғанын білмеген байғұс әйелден төмен екендігін де сезбеді. Қадиганың бар қинасы күйеуінің оқымысты атақты Күмісбек молда, өзінің би-болыстың ұрпағы болғандығында еді. Кіжінгенмен істер шара жоқ, көзіне қан толған шолақ белсенділерге тоқтау болар ештеңе болмай тұрғаны көпшілікті ашындырып, алдағы уақытта бір сойқанның болатын уақыты жақындап келе жатқан.

Дүйсенбай қарт ауылға келуді сиретті, көпшілік уақытын Қызылеспедегі кен орнында өткізеді. Бірақ елде болып жатқан жөнсіздіктер құлағына жетіп жатады. Қынжылатыны аталас ағайыны Селеудің бұрыс жолға түсіп кеткені, күн санап озбырлығының асып бара жатқандығы. Ақыры не болар екен деп те ойлап қоятын.

Қапанның да жасы беске кетті. Қосдонғалда мектеп ашылғанын естіген. Барып келді, мұғалім Смағұлдың баласы Марғозы екен. Орысша киім киісіне қарап, іштен келген біреу шығар деп ойлаған, ауылдас, аталас болғанына қуанып қалды. Енді баласының жататын жерін қамдаса, оқуға беруге болатынын ойлап, бір қуанып қойды, екі-үш жыл деген немене, лезде өте шығады. Бақытты өмірдің шын білімде екенін білетін, бірақ мына өкірендегендердің білімдіге күн көрсетпейтінін сезіп жүр. Түнеугүні қалтарыста Селеуді кездестіріп, істеп жүрген жұмысының азаматтыққа жатпайтынын, ел қатарлы мал бағып, күнкөрістің адалдығына қарай бет бұруы қажеттігін ескерткен. Қанша оспадар болса да, жақыны ғой, бір шалдан тараған ағайынның баласы. Ол байғұс ағынан жарылды: «Аға, енді болмайды, іс насырға шауып кетті».

Қайда барып тоқтайтынды бір құдай біледі. Бізді алдап түсірді, қызықтырды, алды-артымызды бағдарлай алмай тұзаққа түстік. Ісіміздің бұрыстығын білем, бірақ артқа жол жоқ. Бұл жұмыстан кетсем, мені тірі қоймайды, жалғыз мен емес, ана жүргендердің бәрінің сиқы осы. Алланың жазғаны шығар, басқа салғанды көрермін.

Тағзым

ОТАН ҮШІН ОТ КЕШКЕН

Ел үшін аянба - ерлігіңе сын,
Жұрт үшін аянба - жігіттіңіңе сын.
Отан үшін отқа түс күймейсің.

Б.Момышұлы

Ел бостандығына күн туған заманда жаһандық 2-і дүние-жүзілік соғысқа Қазақстаннан 1 миллион 200-дей сарбаздар қатысты. Жартысынан астамы майдан даласында шейіт болды. Отанын қорғауға ұрпағының болашағы үшін шейіт болғандар нағыз халқының хас батырлары еді.

Бұл мақаланың негізгі бағыты ҰОС ардагер-мүгедегі ауданның арда азаматтарының бірі болған Сыздықұлы Мұса жайында болмақ.

Сыздықұлы Мұса Садақбай-тегі 1920 жылдың 5 мамырында Қарағанды облысы, Шет ауданына қарасты Ақбұлақ ауылында дүниеге келген. Жеті ата тармағы бойынша Мұса ағамыз Қояншытағайдың Дәулет бабамыздың бұтағынан: Дәулет - Мырза- Алғазы - Кеңімбай - Ордағұл - Садақбай - Мұса - Берік деп әрі қарай жалғаса береді.

1941 жылдың 19 желтоқсанында Шет аудандық біріктірілген әскери комиссариат арқылы Кеңес армиясының қатарына шақырылып, Ақмола қаласындағы Қазақ атты кавалериясының құрамында қатардағы жауынгер болып әскери жолын бастайды. Сол жерден Пенза қаласында миномет училищесіне оқуға жолдама алып, сонда 01.03.1942 жылға дейін оқып, училищені аяқтаған соң лейтенант әскери шені беріліп, Ленинград майданына аттанады. Майданда взвод командирі ретінде сұрапыл шайқастарға қатысып, ауыр жараланып, Ленинградтағы госпитальде емделді. Алайда, денсаулығына қарамастан, өз еркімен қайтадан майдан шебіне оралып, соғыс аяқталғанша Ленинград майданында жауынгерлік міндеттерін жалғастырады. Ұлы Жеңіс күнін дәл осы Ленинград қаласында қарсы алады. - Соғыс жылдарында көрсеткен ерлігі мен батырлығы үшін 7 мемлекеттік марапатқа ие болды. Атап айтқанда: «Ленинград қорғаны үшін», «1941-1945

жылдары Германияны жеңгені үшін», «Жауынгерлік ерлігі үшін», «Кеңес әскери-теңіз флотының 30 жылдығы» және тағы басқа да наградалар Мұсакеңнің ерлігінің дәлелі. Соғыстан кейінгі жылдары Солтүстік Кавказ Әскери округіне жіберіліп, Армян КСР-нің Ленинан қаласында 1946 жылдың шілдесіне дейін әскери қызметін жалғастырады. Әрі қарай өзінің өтініші бойынша Орта Азия Әскери округіне ауысып, Көкшетау облысы, Қызылту аудандық әскери комиссариатының 1-бөлімінің бастығы қызметіне тағайындалады. Осы жылы осы жерде өмірлік серігі Күлшү Тәжауқызымен шаңырақ көтеріп, тағдыр тоғыстырған жанымен татутәтті өмір кешу жолын бастайды. Отбасы құндылығын бөрінен биік қойып, қызмет пен тұрмысты тең ұстаған жанұя ретінде маңайына үлгі болды. 1946 жылдың желтоқсанында КРСО Қорғаныс министрінің бұйрығымен Қызылту ауданынан Жамбыл облысының Сарысу ауданына, кейін Алматы облысы Ұйғыр аудандық әскери комиссариатына ауыстырылып, бұл өңірлерде 1-бөлімінің бастығы қызметін абыроймен атқарып капитан шеніне дейін көтеріледі. Кейін елге оралып 1956-1980 жылдары ауданның Қаржы мекемесінде қызмет етіп, адал еңбегімен жұртқа

танылды. Жұмысына тиянақты, сабырлы, жуас мінезді Мұса ағай ауыл арасында сыйлы, көпшіліктің құрметіне бөлене білді.

1981 жылдың 21 шілдесінде өмірден озды. Артында өшпес ісімен ізі тағылымға толы өмір жолы, адал еңбектің үлгісі қалды. Еліне жеріне қалдырған аманаты - бүгінгі ұрпағы мен бейбіт өмірмен батырлық рухтың шежіресі болып қала бермек. Мұса ағамыздың өмірлік серігі - Тәжауқызы Күлшү 1928 жылы Көкшетау облысы Қызылту ауданында дүниеге келген. Жастайынан елгезек, алғыр, көкіректі мінезімен көзге түскен. Еңбекке ерте араласып, соғыстан кейінгі ауыртпашылықты игеруге атсалысып, ел игілігі үшін табанды қызмет атқарған қазақ әйелінің жарқын бейнесі іспеттес. 1946 жылы жүрек қалауымен Мұса Сыздықұлына тұрмысқа шығып, отбасының іргесін қалайды. Осы қасиетті Көкшетау жерінде отбасының алғашқы төлі Мақсат баламыз дүниеге келіп, жас жұбайлардың қуанышы мен сыйластығын одан әрі бекем еді. Жолдасының жұмысы әскери бағытта болғандықтан Күлшү жеңгей Мұса ағамызбен қай жерде болмасын әрқашан қолдауы мен көмегін аямады. 35 жыл бойы бір-біріне тірек болып, сыйластық пен мейірімнің шынайы үлгісі бола

білді. 1956 жылы ел аманатын арқалап Мұсакең туған жері киелі Шет ауданына қоныс аударғаннан бастап Күлшү апай ел игілігі жолында тынбай еңбек етіп, ауданның жауапты мекемелерінде қызмет атқарды. Күлшү жеңгіміз ауданның АХАЖ (азаматтық хал актісін жасау) бюросының (мекемесінің) меңгерушісі болып, талай жастың тағдырын заңмен бекітсе, мәдениет үйінің көркемдік жетекшісі ретінде ауыл руханиятының дамуына өзіндік үлесін қосады. Кейін мемлекеттік кірістер инспекторы қызметінде де адалдық пен әділеттілікті ту етіп, көпшіліктің сеніміне ие болды. Қай салада еңбек етсе де, қарапайым халықтың мұңын мұңдап, жоғын жоқтап, шын жанашыр ретінде танылды. Адалдығы мен әділдігі, еңбекқорлығы мен елге деген шынайы сүйіспеншілігі оны көптің жүрегіне жақын етті. Күлшү анамыз - шындықты, тайсалмай айтатын, әділдік үшін күресуден еш тартынбайтын, батыл мінезді, бірақ жүрегі мейірім мен қайырымға толы жан еді. Ауыл аймағына сыйлы, көптің ақыл сұрар анасы болды. Қай кезде де көмекке мұқтаж жандарға қол ұшын созып, мұң-мұқтаждарын тыңдап, жанашыр бола білді. Алты баланың анасы болып, ұрпағына имандылық пен ізгілік дарыта білді. Ұлдары: Мақсат, Серік, Берік, қыздары: Бақыт, Бағдат, Сағдат - бүгінде әке-ана атына кір келтірмей, ел ортасында абыройлы азаматтар мен азаматшалар. Күлшү анамыз 2000 жылдың 18 желтоқсанында өмірден өтті. Артында өшпес өнеге, мейірімге толы ізі қалды. Оның бейнесі - ақ жаулықты ананың, текті қазақ әйелінің шынайы көрінісі болып, ұрпақ есінде мәңгі сақталып қалады. Берік 1986 жылы Жаннамен отбасын құрған. Жанна Ж.Ақылбаев мектебінде білікті мұғалім.

Пайғамбарымыз (с.ғ.а.) хадисінде мінез - жаратқан иеден, тағдыр - пенденің өзінен деген сөз бар. «Тағдыр жазуы әр пенденің маңдайына түскен әжімі секілді пешенесіне жазылып тұрады» - дейді философтар. Осы қастерлі ұғымды Мұса ағай мен Күлшү жеңгіміздің бойынан байқағандаймыз.

Бүгінгі жазбада Мұса ағаймен Күлшү жеңгейдің өмір жолына азды-көпті шолу жасағандай болдым. Салыстырмалы түрде түсінсек Мұсакеңнің адами болмысы мен кісілік қасиеттері өте сабырлы, салмақты, қарапайым, менмендігі мен сөз-араздығы жоқ болғаны көпшілікке аян. Ал, Күлшү жеңгей іске де, сөзге де өте ширақ, сергек, өткір мінезді, жүрегі мейірімге толы, жұртқа жанашыр екенін әрдайым көрсете білді.

Кейіпкерлерімнің осындай бейнелерін көріп, төмендегідей тұжырымды келтіре кетсем артық болмас: «Адам елеусіз тозаң сияқты іс-түссіз құрып кету үшін тұмайды. Адам артында із қалдыру үшін - жер бетінде, басқа адамдардың ақыл-ой дүниесінде, жүрегінде із қалдыру үшін туады». Ұлылардан қалған осы ұлағатты ой Мұсакең мен Күлшү анамызға айтылғандай.

Еліміз егемендік алып, кеңес заманында тұрақты жұмыс істеп тұрған өндіріс пен ауыл шаруашылығы кәсіпорындары тоқтап, тоқырауға тірелгенде Мұсакеңнің ұрпақтары, нарықтың талаптарына бет бұрып, әр ауылға, әр жерге қажет жол пайдалану құрылысында еңбек етіп, балаларына да Данияр, Дидар, Олжас, Ернұрларға дұрыс жол көрсетті. Бастаған және атқарған істің жақсылығын көріп, бүгінде олар халықтың ризашылығы мен алғысына бөленуде.

«Өлі разы болмай, тірі байымайды» - деген атам қазақтың ертеден айтылған сауатты сөзін басшылыққа алып, Берік ата-анасына таяуда ас бермекші. Марқұмдарға арналған деп бағышталатын дұға қабыл болсын. Өмірден озған Мұса ағай мен Күлшү жеңгейдің орны пейіште, арттағы ұрпақтарына ұзақ ғұмыр болғай!

Боранбай ЖҰМКИН,
Шет ауданының
«Құрметті азаматы»,
Қарағанды облысының
«Құрметті ардагері».

Кітапханада

КІТАП - БІЛІМ ҚАЙНАРЫ

Кітап - адамзаттың ең құнды қазыналарының бірі. Ол ғасырлар бойы ой мен білімнің, мәдениет пен тарихтың сақтаушысы әрі таратушысы болып табылады. Кітаптар арқылы адамзат барлық жетістіктерін, ғылым мен мәдениеттің дамуын, тарихи оқиғаларды келесі ұрпақтарға жеткізді. Әр кітаптың бетінде адамзаттың ақыл-ойы мен тәжірибесі жинақталған, сондықтан да кітап білімнің қайнар көзі болып табылады.

«Артық ғылым кітапта, ерінбей оқып көруге» - деп ұлы Абай айтқандай, кітап балалар үшін қуаныш-қызық қана емес, тәрбие бастауы.

Кітапқа деген құштарлық балаға алғаш мектеп есігін ашқаннан пайда болады. Өліппені қолға алып, бірінші өріппен танысқаннан бастап, кітап әлеміне, оқуға деген құштарлық оқушыны кітапханаға қарай жетелейді.

Балалар кітапханасы - ұрпақ мұрасы. Кітап - асыл қазына. Ал, кітапхана - ғасырлар бойы келе жатқан шырағы биік парасат пен білімнің киелі шаңырағы. Бізде де руханият ордасы - аудандық балалар кітапханасы бар. Түрлі-түсті кітаптар, ертегілер, мақал-мәтелдер алыстан мен мұңдалап тұрады. Кітапханада өткізілетін іс-шаралардың тәрбиелік тұрғыдан орын алатыны

белгілі. Кітапхана табалдырығын аттаған әрбір оқырман мен кітапханашы арасындағы тіл табысу, түсінудің әңгімелері, олардың ықыласпен күтіп алып, көмек көрсетуге өзіндік білдіру - кітапхананың басты ұранына айналғандай болды.

Кітапханада әр оқырманның жеке кітап оқуы ынтасы мен ерекшелігі зерттеліп, қабілетіне қарай әдебиеттер ұсынылады, библиографиялық шолу, дауыстап оқу, ауызша әңгіме айту тағы да басқа библиографиялық жұмыс түрлері жүргізіледі.

Кітаптың сақталуы мен жинақталуы, қалың көпшіліктің көдесіне жаратуы, ақпараттық ортаның қалыпта-

суы кітапхананың қызметіне байланысты. Сондықтан да біздің ауданымыздағы балалар кітапханасы бүлдіршіндердің рухани байуына, жалпы өсіп-өнуіне, дамуына ықпал ететін үлкен жүйе болып табылады.

Уақыт өзгерген сайын кітапхана саласындағы қызметте оның әдістері мен бағыттары да түрлене алға басуда. Бала біздің болашағымыз. Қазақстанның бүгінгі мен болашағы жастардың еншісінде. Елімізді 2050 жылы барысқа айналдыратын күш те - бүгінгі мектеп партасында отырған оқушылар. Ендеше бүгінгі жас буын мемлекетіміздің мығым тірегі болсын десек - ХХІ ғасыр жастарын жан-жақты терең білімді, сауатты болуға баулу қажет. Бұл тұрғыда

жүйелі жәрдем беретін шаңырақтың бірі - кітапхана.

Кітап - білімнің қайнар көзі. Ол адамзаттың барлық жетістіктері мен тәжірибесін жинақтап, оны болашақ ұрпаққа жеткізеді. Кітап оқу арқылы біз өзіміздің білімімізді арттырып, рухани дамуға, жаңа идеяларды игеруге жол ашамыз. Кітап - тек ақпарат көзі ғана емес, ол біздің дүниетанымымызды кеңейтетін және ішкі әлемімізді байытатын маңызды құрал болып табылады. Сондықтан кітаптың құндылығы мен маңызы ешқашан төмендемейді.

Ляззат ШЛИКБАЕВА,
аудандық балалар
кітапханасының
меңгерушісі.

Ер есімі - ел есінде

БАТЫР АТЫНДАҒЫ КӨШЕГЕ БИЛБОРД ҚОЙЫЛДЫ

Өткен аптада Шет ауданының Ақжал кентінің маңында «Керней баба» қорының бастамасымен үлкен ас берілді. Аталған шарада ұлтымыздың спорт түрлерінен жарыстар ұйымдастырылып, өнер жұлдыздарының концерті өтті. 180-ге тарта ақшанқан киіз үйлер тігіліп, дүниеден өткен бабаларға құран бағышталды.

Қозыбаев «Жарылғап батыр» - Бес Мейрам елінің қолын басқарған батыр» деп бағалаған. Батыр жайлы Ж.Алтайбаев, А.Сейдімбек, Ө.Кәріп, К.Жүнісегі, Т.Садық, Т.Майбас және басқа да қаламгерлер зерттеу мақалаларын жазды. Жазушы С.Сматтай «Жарылғап батыр» атты романын арнады. Жарылғап батырдың

Ұйымдастырылған астың аясында Ақадыр кентіндегі өзі аттас - Жарылғап батыр атындағы көшеге арнайы билборд қойылды. Орта жүз Арғын тайпасының Қаракесек (Болатқожа) бұтағынан тараған Керней руының атақты ұлы Жарылғап батыр (1718-1769) Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте көзсіз ерлік көрсетіп, елін қорғаған баһадүр. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы «Хан кеңесіне кірген үштің бірі бай Жарылғап, батыр Жарылғап, би Жарылғап» деп жазған. Академик Манаш

есімімен Шет ауданы, Ақшатау округіне қарасты елді мекен (бұрынғы Ақшатау ауылы), Ақадыр кентіндегі және Түркістан қаласындағы көшелер аталады. Даңқты батыр Түркістанда, қасиетті Қожа Ахмет Яссауи кесенесінің маңына жерленген. Құлпытастағы 47-ші қатарда есімі жазылған.

Батырларымызды ұлықтау рухани сабақтастықтың белгісі, ұлағатты өнеге және кейінгі ұрпақ өкілдеріне патриотизмдік тәрбие беретіні бәрімізге белгілі.

Бәрі де балалар үшін!

«БАТУТ» ЖҰМСАҚ ОЙЫН АЛАҢЫ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУДЕ

Кентімізде бір айдан астам уақыттан бері жазғы айларда балаларға арналған «Батут» жұмсақ ойын алаңы қызметін көрсетуде. Бұл жас бүлдіршіндер үшін бос уақыттарын тиімді пайдалануға, ғылыми үш өлшем - ойын-сауықты, спортты, білім беруді және фитнесі бірік-тіретін балалар ортасы. Сонымен бірге оларға қызықты әрі қауіпсіз ортаны қамтамасыз ететін бірден-бір таптырмайтын орын алаңы.

Осы игілікті және жауапты істі кентіміздің тұрғыны, жеке кәсіпкер «ЖАН» жетекшісі Хасенова Ақерке Сағынайқызы жүргізіп отыр. Өлбетте, қауіпсіздік шараларын сақтау мақсатында батут алаңын кез келген жерлерге орната беруге болмайды. Олар жабық ғимараттардың ішінде болулары керек. Сол себептен елді мекеніміздегі ықшамауданында орналасқан кіші саябақтың сыртына қабаттастырылып биіктігі 4,80 метрге жететін арнайы шатыр (навес) тұрғызылды. Жалпы ойын алаңы 60 шаршы метрді құрайды.

Жұмсақ алаңға жас мөлшерлері 3 жастан бастап балалар кіре алады. Бір мезгілде 9-10 бала секіріп ойнайды. Батуттан басқа «Тарзанка» атты бөлек аттракционы да бар. Мұнда 5 жасқа толған балалар қауіпсіз белдікті киіп 4,60 метр биіктікке дейін секіре алады. Ал, «Виртуальды шындық» (Виртуальная реальность) ойынында балалар арнайы көзілдірік киеді. Телемонитор арқылы ғажайып көріністерге тап болып, «шынайы әлемде» күн кешкен сезімге бөленеді. Саябақтағы алаңда «Ұстап

ал» (Хватайка) ойыны ерекшелігімен көз тартады. Бұл жерде балалардың шапшаңдығы (реакциясы) шындалады. 10 таяқша бірінен соң бірі - бірде оң жақтан, бірде сол жақтан, сондай-ақ, ортасынан түсіп жатқанда қағып алу қажет. Таяқшаның барлығын ұстап алған бала ақшалай сыйлыққа ие болып жатады.

Кезекті «Пулемет» аттракционында планшет арқылы балалар ойындарын жалғастыра береді. Алаңда уақыттарын өткізіп жүрген ата-аналар балаларымен бірге Қарағанды қаласының фирмасынан арнайы әкелінетін шарик типтес «Айсберг» балмұздағынан, «Мохито» сусындарынан дәм тата алады.

Аттракциондар иесі Ақерке Сағынайқызы өздерінің қызметі туралы: - Жаз басталғалы бері балалардың каникул ке-

зінде бос уақыттарын тиімді пайдалану, кішкентай бүлдіршіндерді де ойынға баулу үшін жұбайым екеуіміз ақылдасып осы ойын алаңын ашқан болатынбыз. Ойлаған мақсатымыз орындалуда. Кәсібіміз де алға жылжуда. Ойын алаңына келген балалармен Kaspi QR арқылы есеп айырысамыз. Ал, қолма-қол ақшамен келіп жатса оларды кәсіпкерлік шотымызға қайтадан аударып жібереміз. Мемлекетке салығымызды да уақытымен төлеп отырмыз. Бір сөзбен айтқанда, біздің кәсібіміз барлық жағынан заңды түрде жүргізіліп отыр - деп сөзін аяқтады.

Сөзіміздің соңында айтарым, маңызды мәселелердің бірі - балалардың демалысын ұйымдастырып жүрген кәсіпкерге толағай табыс тілейік.

Ұлттық спорт

ЖЕРЛЕСІМІЗ ЖҮЛДЕЛІ ОРАЛДЫ

Өткен аптада Солтүстік Қазақстан облысының орталығы Петропавл қаласында жасөспірімдер арасында Дәстүрлі садақ атудан Қазақстан Республикасының чемпионаты өтті.

Соңғы жылдары осы спорт түрі елімізде дамып келе жатқаны анық. Балалар және жасөспірімдер спорт мектептерінде арнайы ашылған үйірмелер оған қатысқан балаларымызды шыдамдылыққа, жүйке мықтылығына үйретіп, өткір көздің және қуатты қолдың шеберлігін арттыратыны анық.

Садақ ату 1900 жылдан бастап Олимпиада ойын-

дарының тізіміне енгенін айта кетуіміз жөн.

Аталған біріншілікке Астана, Алматы, Шымкент қалаларының, 17 облыстың, барлығы 382 садақ атушылары қатысты. Спортшылар 10-11, 12-13, 14-15, 16-17 жас мөлшерлері арасында бақ сынасты.

Жарысқа Ақадыр Балалар және жасөспірімдер мектебінің спортшылары да қатысып, 10-11 жас аралығында жерлесіміз Жеңіс Нұрасыл Пута нысанасы бойынша жүлделі үшінші орынды жеңіп алды. Жас мергеніміздің жаттықтырушысы спорт мектебін-

дегі садақ ату үйірмесінің оқытушысы Жеңісов Нұрбол.

Спортшымызды осы жүлделі орнымен құттықтай отырып, бұдан да биік жеңістерге жете беруіне тілектес болайық!

Суретте: Нұрасыл, жаттықтырушысы Н.Жеңісов.

Мақаланы дайындап, бетті әзірлеген Қалижан БЕКҚОЖИН,

Ә3-ші беттен.

Айтайын дегенім, аға, сақ жүріңіз, менің де қолымнан ештеңе келмей қалуы мүмкін» - деді де, көп аялдамай шаба жөнелді. Сезімі алдамаған екен, осы шошақ бөріктілерден сезіктенетін еді, әр нәрседен қауіп іздеп, сақ болуға тырысатын. Өз басы ештеңе емес, ойлайтыны Қапан.

Қызылеспе - аудан орталығы

Жаз бен қыс өтіп, қаһарлы қыс та келді. Ұмытпас, 1928 жылдың 17 қаңтары болар: «Қарқаралы уезіндегі үш болыстықты қосып, Шет ауданы деген жаңа аудан ашыпты» - деген хабар желдей есті. Ілешала аудан орталығы Қызылеспе болатындығы айтылды. Аудан ашылғанына қуанып қалды, бірақ алыс қияндағы Қызылеспені орталық жасағандарын миына сыйғыза алмады. Толағайдың маңайына немесе Батыстаудың етегіндегі «Құнанбай қонған» дейтін шұрайлы жер аудан болуға сұранып тұр емес пе? Іштей: «Мүмкін мектеп ашылып қалар» - деген жақсы ойдың қылаң бергені сол екен, Қапаны үшін жарқын болашақтың пердесі ашылғандай болды.

Аудан ашылғаннан кейін Қызылеспенің берекесі кетті. Бөрік шошандаған немелер күнде бір заң шығарады, қызыл отау дегенді құрып алып, жын-ойнақ жасағылары келетінін естіген. Өкірендеген Иса басқарма, Қалидың Қайырберлісі хатшы қызметіне тағайындалды. Ақшатау жақтан Орманның Шәрібі келіп кетіп жүрді. Сөз саптасы, көзқарасы дұрыс жігіт көрінді. Екі күннің бірінде НКВД, ОГПУ-данбыз дегендер елге маза бермеді. Ел де ашына бастады. Исаның жанында Аманжан деген пайда болды. Кішігірім аудандық тұтынушылар одағы деген мекеме ашылды.

Алғашқыда ауданның жақын жерден ашылғанына қуанған халық, енді абыр-жи бастады. Көмпескеден қалған азын аулақ малды жөн-жосықсыз ана салық, мына салық деп жұлмалай бастады. Иса бастаған топ қылышынан қаны тамып, сөз ұғатын жағдайға келмеді.

Әбден ығыры шыққан халық көтерілісті бастап жіберді. Көптің аты көп, алғашқылардың бірі болып, Исаны одан кейін басқаларын байлап тастады. Жанармай қоймасындағы бензин далаға төгілді, басқа қоймалардағы затты қыл үстіндегідей бөліп алды. Орталарынан хат жазып, Марғозы мұғалімді Алма-тыға аттандырды.

Артынша жазалаушы отряд келді, басты басты деген бірнеше адамды айдап алып кетті, жол бойы 27 адам атылды, қалғаны түрмеге жабылды. Адам жазалауда белсенділік көрсеткен Селеу өле-өлгенше Көрсөн ағайындардан сексеніп, мылтық жастанып жатты. Атына мініп, мал қарауға шықса да жанынан мылтығын тастамады.

1931 жылы Найзакескенде атылғандардың артынан іздеп барған Көрсөн Әзбергенұлы Сәрінжіп ақын мына бір жоқтауды шығарыпты: Көрмейін де деп едім, Шыққыр көзім не көрдің. Қайран қазақ баласы, Ажалыңнан өлмедің. Біреуге себеп болар ма ем,

Ерте неге келмедім? Осынша қазақ баласын, Бір оқпенен атад деп, Айтқандарына сенбедім.

Дүйсекеңнің нағыз деген кезі, жасы қырықтан асқан шағы. Көп ойланды, мынадай басбұзарлар тұрғанда Қызылеспеде қалудың жөнін таппады, қорыта келгенде, ел ішіне баруды ұйғарды. Атын ерттеп, жеңіл-желпі үй мүліктерін трашпенкесіне салып, Қапанды жайлы орынға орналастырып, Ақтөбе қайдасын деп тартып отырды. Ел іші алашапқын, мал басы азайған, берсе жолынан, бермесе қолынан деп, мылтық асынғаны, асынбағаны бар шошақ бөріктілер елдің мазасын өбден алған. Ақтөбенің бауыры малға жайлы болғанымен, қолға ұстайтын малдың жоқтығынан пісіп тұрған дала қаңырап тұр. Баспи, Орташи, Аяқшидегі малшы қауым осы жерге жиналыпты. Жеке жарым отырса, ұры-қарыға жем болмақ. Әуірімдеп осы жерге қыстап шыққанымен, көктем бастала елде үркіншілік пайда бола бастады. Кей отбасыларында азық-түлік тапшылығы байқалды, ел бір бірінен құрт, талқан сұрап жейтін жағдайға жетті. Елдің алды Балқаш жаққа қозғала бастады. Кейбіреуі жол тартса, Жетісу жеріне жетіп жығылмақ.

Дүйсекеңде ақыл - алтау, ой - жетеу. Бимақпен хабарласып, Алматының жағдайын білгісі келді. Оған уақыт тар. Ойы сан саққа кетіп жүргенінде туысқаны Әбеудің Мағзасынан хабар келді: «Біреп күнде Қарабұлақта болам, Балқаш өтеміз, реті келсе пароходпен Талдықорғанға жетерміз, қамдан» - деген. Жақын адаммен селбесіп, тіршілігі бар жерге жетіп алған да дұрыс, бірақ күн сайын жетіп жатқан хабарлар жаныңды шошытады. Жол бойы шала көмілген адамдар, соларды андып отырған ақыл-есінен айырылған бейбақтардан көз сүрінеді дейді. Әлі жеткені тамақтарын тартып өкетіп жатқаны қаншама. Үйлерін жиған терген мүлкімен жауып кетіп жатқандар бар. Қолдарында малдары барлары үштен, төрттен бірігіп, өлсек елде өлейік деген ниетпен қоғамдасып, малдарын киіз үйде ұстап, кезекпен күзетіп отырғандар бар. Олар бірен-саран. Сембайдың немерелері Әбдірақым, Шәтек, Біләл, Жабай төртеуінің осы оймен қозғалмай отырғанын құп көрді. Бөрі де қырықтың айналасындағы жігіттер. Төрт бие кигіз үйдің ішінде, шөпті жұлып әкеп береді, су жеткілікті. Тек ұры-қарыдан сақтану керек. Дәніккен ұрылардың кигіз үйдің жабығын тіліп жіберіп, талайды қан қақсатқан хабары елге жетіп жатыр. Ертенінде Мағза келді, әкесі жүдеу, жол көтере алатын сиқы көрінбейді. Тастап кет деп айта алмады, тастағанда кім асырамақ? Бармайтындығын кесіп айтты. Бір аптадан кейін Әбеу әкесінің жүруге жарамай жарық дүниеге қоштасқанын естіді. Шамалары келгенше бетін жауып, Шоқпар ауылының тұсында тас белгі қойып кеткенге ұқсайды. «Кейін келіп жатсақ басына қорған орнатармыз» - депті.

Сапар

Жаны жай таппай жүрген Дүйсекеңе ақылдасар жан болмады. Жағдай күн өткен сайын күрделеніп барады. Ақыл-есін жоғалтқандар пайда бола бастады. Жеймін деп баласына тап бергендердің хабары жетіп жатты. Жолға қамдана бастады. Кейінге деп сақтап жүрген азығы барды.

Ағылшындардан қалған ақша да жанына медеу. «Қош, Қарабұлақ» - деп, солтүс-тікті бетке алып жолға шықты. Есіл-дерті Қапанының жанына арасшасы болу, оқу дегенді естен шығарды, заманның беті бері қарағанша аман болса екен деп тіледі.

Ел жүретін үйреншікті Байғасқа, Толағай, Байназар, Ақсу бағытының қауіптілігін сұрастырып білді. Қара жол бойы аш-жалаңаш шұбырған халық, арасында қарақшылар бар, ел іші демесең, қауіп-қатері мол жолмен жүрмей, не де болса Қарасай табанымен жүруге бекінді. Реті келіп жатса, Қарқаралы жаққа шығып кетуге жеңіл. Ақжалдан Жекедуан, одан Қарашың арқылы Қарабасқа жетті. Содан өзен бойымен Нұрабек, Айдахарлы, Көкбұзау-Сұрайғыр арқылы Түйетасқа ілікті. Алмалы, Аршалыны бойлай отырып, Аққияқтың үстімен Наршөккен тауларын бетке алып, Суықсу арқылы Ақбастауға табан іліктірді. Қалған алпыс шақырымға қиналған жоқ, Қарағанды қаласына келді. Қала болғанымен сұрқай тартып тұр екен. Шахтерлардың табысы жаман емес, бірақ шақтыға түсуге жүрегі дауаламады. Басқа да жұмыстарды істеп кетуге болатын еді, қаладағы баспана мәселесі күрделі күйде екендігін сұрап білді.

Есіне Шектібайдың Көрбозы түсті. Өзінен 11 жастай кіші, бір ауылда туған, бірақ әкесінің жұмыс жағдайымен елден ертерек қол үзіп, өзі оқудың соңында кетті деп еститін. Әкесі 1913 жылы Нілді мыс қорыту зауытында істеп жүргенінде дүниеден озды. Елде тек Әбілданың Мұқатайымен араласады, басқа Құттымбеттермен байланысы жоқ. Сұрастыра келе, Қарағанды қалалық кеңесінің төрағасы қызметіне жақында келгенін білді. Бұл дегеніңіз қаладағы екінші адам. Мәскеуге жіберілген алғашқы көмір эшолоны салтанатына қатысқан басшылардың бірі болған. Екі ойлы күйде сәл отырды да, орнынан тұрды. Ішкі мені бар еді, бір сөт соны тыңдағысы келді. Жоқ деді, Қарағандыда қала алмайды екен, әрі қарай сапарлауды жөн көрді.

Қарабұлақтан шыққалы жол бойы талай нәрсеге көзі ашылды. Аштыққа ұшырап отырған өңкей қазақтар тұратын ауылдар. Жарайды малы жоқ болсын, үйінің жанында ағып жатқан өзеннен балық аулауға ақылы жетпегеннен соң не дерсің. Қарағандыдан терістікке қарай жол қауіпсіз көрінді. Ендігі бағыты анық, Қызылжарды бетке алды. Онда танысы Тимофей тұрады, Ақсоран кен орнына келгенінде танысқан. Орысша білетіндігінен болар, мұны іш тартып, қарастың қасиетін қолмен қойғандай етіп айтып бергеніне ризашылығын білдірген. Кетерінде Қызылжарға шақырған: «Басыңа қиын-қыстау күн туғандай болса, бөрің таста да маған кел, біздің жақ қашанда тыныш» - деп сендіре айтқан. Қарағандыдан алыстаған сайын екіұдай күй кешті. Барғанымен Тимофей онда болса жақсы, мынадай аласапыран заманда хабарласып барған емес, аяқ астынан баруым қалай болар екен деп толқыды. Ішкі ойы айтады, бет алып шықтың, енді кері қайтуға жол жабық деп. Өмір бойы бір түйсікпен өмір сүріп келеді, алдаған емес, көңілін демдеп алды

да, жүрісін ширата түсті. Бар алаңы Қапан, ұзақ жүрістен ауырып қалмаса екен деп тілейді, бір жетіп алса тынығады ғой.

Ел жаққа да алаңдаулы. Орманның Шәрібі жоқ болып кетті дейді, анығын ешкім білмейді, қауесет көп. Сарым Ахметтің Қарабегін ату жазасына кесіпті, араласқан адамы, төрт жас үлкендігі болатын, қарындасы Қарабұлақтың келіні. Әбеудің Батталы, Құлжанбектің Бағайы мен Әлібегі, Сандыбайдың Сәдуақасы, Талпақтың Ахметжаны, Мұқажанның Құлшымбегі, Қымбатбайдың Оспаны, Қореннің Ғаббасы жалалы болып, үштіктің үкімінен құтыла алмаған. Бөрің де жақсы біледі, араласқан азаматтары. 1931 жылдың 25 сәуірі күні қызыл НКВД жендеттері Шет өңірінің бас көтерер азаматының 180-ін қамауға алып, жау тойтарғандай күй кешкен. Оның 70-іне айып тағылып, ату жазасына бұйырылған, үкім орындалған. 75 жастағы Құлжанбектің Бағайын жау санап жүрген өкіметтен не сұрайсың? Бұл Қарағандыдан естіген хабары. Бір жағы елден жылжып кеткендігі де дұрыс болған сияқты.

Баратын жері бөтен ел, негізінен мұжықтар тұрады деп естіген. Олардың да неше түрлі сайтаны бар, қазақ жерінде жүргенімен, бастары қосылса, қай шаңырақта отырғанын ұмытып кететіні тағы бар. Өздерін қазақтан зор санайтыны шындық, оның үстіне самогонын ішіп алса, тіпті құтырып кетеді. Бар сеніп келе жатқаны - Тимофей. Ол жоқ болған күннің өзінде кері қайту жоқ, Қапанын жетім еткісі келмейді, елде өзін қырына алатындар жеткілікті, орыс тілін білетіндігін, ел арасындағы беделін қызғанады. Не де болса, ел тынышталғанша сыртта жүре тұрмақ.

Қызылжар қаласы құтты мекен болды

Сонымен көптен күткен Қызылжарға да табан тіреді. Қаланың іргесі қаланғанына 180 жыл болған. Қазақ жерін отарлау мақсатында салынған алғашқы станицаның бірі. Тұтастай орыстар тұрады десе болғандай. Жұмыс істейтін қазақ шамалы, олардың өзі қалаға іргелес ауылдарда тұрады. Іздеп келген Тимофейді табу қиын болған жоқ, тіл білетіндігі арқасында жылдам тапты. Қотты тұратынын бірден байқады, мұны жатсынған жоқ. Ауылында болған уақыттағы адамгершілігі мол адам екенін байқаған, әрі қолынан іс келетін іскерлігін қатты бағалайтын. Сонау жерден текке келмегенін, пана іздеп келгенін білді. Зерделі қазақ, зиялылығы көрініп тұрған білімді адам. Қандай жағдаймен болсын көмектесуім керек деп шешім қабылдаған Тимофей, тосылыққырап тұрған қонағын үйіне бастады. Әйелі де адам жатырқамайтын ақжарқын адам болып шықты, оның үстіне күйеуін беталды адам іздеп келмейтінін де біледі, жылы қабақ көрсетіп жатқаны да содан. Орысша таза сөйлеп тұрған қазақтың тегін жан емес екенін де сезді.

Жеңіл-желпі шайынып, шайға отырды. Қазақтардың шайқор екенін, алыс жолда бабы болмағанын түсінген әйел аққұманын молдау демдеп, алдын ала дайын тұрған бөлішін алдарына қойды. Алғашында бауырсақ шығар деп ойлаған Қапан арасына салы-

нған бұрын кездестірмеген дәмнің барын байқады. Ауыз тиіп көріп еді ұнады. Оның картоп екенін кейін білді. Шайдың алдында монша жағып қойған Тимофей әкелі-балалы екеуіне сүлгі, сабын, жөке ысқыш, қайың сыпыртқы беріп, моншаға кіргізді. Талай күннен жолсоқты болған екеуі рахат күй кешті. Тер дегенің ие бермей, моншақтап ақты. Орыстың неге моншаға құмар болатынын енді ұқты.

Моншадан кейін кешкі тамаққа отырды. Дәм үстінде айтылмаған әңгіме қалмады, орталықтағы елдің жағдайынан хабары бар Тимофей бар әңгімені ықыласымен тыңдады. «Бар шаруа ертендері шешіліп қалар, сауатың бар, жұмыс табылады, тек балаңның жағдайын қоса ойластыру керек. Сен жұмыста жүргенде балаға қарайтын адам керек. Жасы да оқуға келіп тұрған сияқты. Бір жылға таяды, анам қайтты. Өкем жалғыз өзі тұра алмайтын болғандықтан қолыма алдым. Қарағайдан салынған екі бөлмелі үйі осы ауланың ішінде бос тұр. Ендігі мекенің сол болар. Қанша тұрам дейсің еркінде. Қазан-ошағың бөлек болады. Саған қолайлысы сол болар. Біздің асты өзін білесің. Жұмыс істесең, бір жағы уақыт өтеді, екіншіден қаражаттан тарықпайсың. Қалған іс ертенге қалсын, демалыңдар» - деп, қарағайдан қып салынған әдемі үйге беттеді. Адам тұрмады демесең, ас бөлме, жатын бөлме және от жататын пеш орналасқан шағын бөлмесі бар тап-тұйнақтай жинаулы тұрған шағын үй ұнады.

Таңғы ас ұзаққа созылды, екеуі де асықпады. Бесата елі мен Қызылжардың тұрмыстық деңгейіндегі алшақтық көзге ұрып тұр. Ресей империясы Сенатының жарлығымен 1752 жылы әскери бекініс ретінде салынған Қызылжардың картаға түскеніне 180 жыл толыпты. Қазір Қызылжар атауы өзгертілген. Христиан әулиелері Петр мен Павлдың құрметіне 1841 жылдан бастап, қаланы Петропавл деп атайтын болған. 600-ге жуық сауда мекемесі, мемлекеттік банк, май зауыты, былғары зауыты, сабын зауыты, кірпіш зауыты, механикалық зауыт, диірмен үздіксіз жұмыс істеп тұр.

Тері илейтін, мал соятын цехтарда қазақтар істейді. Қолөнер мен майда кәсіпкерлік жақсы дамыған. Сібір мен Түркістан сауда жолының бойына орналауына байланысты Ресей мен Орта Азия хандықтарының және қазақ даласы арасындағы сауда қатынасының ірі орталығына айналған. Ресейден жер аударылған мұжықтардың көптеп келуіне сәйкес ауылшаруашылығы өндірісі дұрыс жолға қойылған. Биылғы жылы кірпіш шығаратын «Казстройматериал» зауыты іске қосылған. Транссібір темір жолының салынуы қаланы көркейтуге өзіндік үлесін қосқан. Осы жағдайларды саралай отырып, Дүйсенбай жұмыссыз қалмайтынын білді. Тек Қапанның жағдайын реттеп алу керек. Бұл жұмыста жүргенде қарайтын адам керек. Мектепке беру үшін орысша тіл үйрену қажет. Биылша мектепті қоя тұрғанды жөн көрді.

**Аңғар СМАҒҰЛ,
Қазақстан Журналистер
одағының мүшесі.**

Жалғасы келесі санда.

Қоғамдық тыңдау

ХАБАРЛАНДЫРУ

«Тектурмасские кварциты» ЖШС «Қарағанды облысы, Шет ауданындағы Тектурмас кен орнының кварцит қорын ашық әдіспен өндіру бойынша тау-кен жұмыстары жоспарын түзету» жобасына «Тектурмасские кварциты» ЖШС қоршаған ашық жиналыстар нысанында қоғамдық тыңдаулар

Учаскенің географиялық координаттары:

1) 49°10'35.62" с.е. 72°59' 41.46" ш.б.
2) 49°10'38.21" с.е. 72°59'41.61" ш.б.
3) 49°10'42.32" с.е. 72°59'46.04" ш.б.
4) 49°10'44.68" с.е. 72°59' 49.34" ш.б.
5) 49°10'46.52" с.е. 72°59'53.83" ш.б.
6) 49°10'50.10" с.е.73°00'10.81" ш.б.
7) 49°10'51.49" с.е. 73°00'10.81" ш.б.
8) 49°10'52.32" с.е. 73°00'12.61" ш.б.
9) 49°10'56.61" с.е. 73°00'17.58" ш.б.
10) 49°11'00.30" с.е. 73°00' 24.82" ш.б.
11) 49°11'03.20" с.е. 73°00'27.15" ш.б.
12) 49°11'14.09" с.е. 73°00'32.70" ш.б.
13) 49°11'16.51" с.е. 73°00'36.80" ш.б.
14) 49°11'21.85" с.е. 73°00'48.07" ш.б.
15) 49°11'27.25" с.е. 73°01'07.25" ш.б.
16) 49°11'28.68" с.е. 73°01'14.68" ш.б.
17) 49°11'33.32" с.е. 73°01'23.77" ш.б.
18) 49°11'35.62" с.е. 73°01'27.47" ш.б.
19) 49°11'33.84 " с.е. 73°01'30.40" ш.б.
20) 49°11'33.20" с.е. 73°01'22.73" ш.б.
21) 49°11'22.79" с.е. 73°01'14.46" ш.б.

Тыңдау 08.09.2025ж. сағат 11.00-де мына мекен-жай бойынша өтеді: Қарағанды облысы, Шет ауданы, Краснополянский а.о., Красная поляна ауылы, Нұра көшесі, 24 үй, «Краснополянский ауылдық округінің әкімдік аппараты» ММ акт залы.

Өзіңізбен бірге жеке куәлігіңіз болуы тиіс.

ZOOM платформасында бейнеконференция форматында қосылуға арналған сипаттама: қосылуға арналған сілтеме:

<https://us06web.zoom.us/j/3467453931?pwd=OWFnOGVpRjFMTmE0TDVtRllFcXlZdDZ09&omn=82690174673>

өткізеді («Қоршаған ортаны қорғау» бөлімі (ҚОҚБ), Рұқсат берілетін шығарындылар нормативтері (РШН), Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы (ӨЭББ), Қалдықтарды басқару бағдарламасы (ҚББ) Табиғат қорғау іс-шараларының жоспары (ТҚШ) жобасы бойынша әсер етуге экологиялық

рұқсат алуға арналған өтінімге материалдар ұсынылды)

Аумағына ықпал етуі мүмкін болатын және аумағында қоғамдық тыңдаулар өткізетін әкімшілік-аумақтық бірліктердің тізімі: Қарағанды облысы, Шет ауданы, Краснополянский а.о., Красная Поляна ауылы.

22) 49°11' 20.76" с.е. 73°01'09.09" ш.б.
23) 49°11'19.09" с.е. 73°01'00.86" ш.б.
24) 49°11'17.50" с.е. 73°00'56.97" ш.б.
25) 49°11'16.30" с.е. 73°00'53.59" ш.б.
26) 49°11'15.54" с.е. 73°00'51.80" ш.б.
27) 49°11'13.74" с.е. 73°00'50.08" ш.б.
28) 49°11'09.71" с.е. 73°00'44.66" ш.б.
29) 49°11'04.21" с.е. 73°00'37.44" ш.б.
30) 49°10'57.57" с.е. 73°00'33.80" ш.б.
31) 49°10'55.64" с.е. 73°00'31.83" ш.б.
32) 49°10'52.91" с.е. 73°00'26.84" ш.б.
33) 49°10'51.70" с.е.73°00' 24.30" ш.б.
34) 49°10'47.21" с.е. 73°00'19.71" ш.б.
35) 49°10'45.61" с.е. 73°00'17.21" ш.б.
36) 49°10'42.83" с.е. 73°00'09.45" ш.б.
37) 49°10'41.68" с.е. 73°00'06.86" ш.б.
38) 49°10'37.65" с.е. 73°00'01.25" ш.б.
39) 49°10'36.32" с.е.72°59'58.66" ш.б.
40) 49°10'34.54" с.е. 72°59'53.98" ш.б.
41) 49°10'33.49" с.е. 72°59'48.62" ш.б.
42) 49°10'33. 79" с.е. 72°59'44.49" ш.б.

Конференция идентификаторы: 346 745 3931

Кіру коды: YGCOKi

Бастамашы - «Тектурмасские кварциты» ЖШС БСН: 180740028634, Қарағанды облысы, Шет ауданы, Краснополянский а.о., Красная поляна ауылы, көш. Дворука, 17, tkvarcit@mail.ru, тел: +7(7212) 911-332.

Әзірлеуші мәліметтері: «ПромЭкоТехнология» ЖШС, Қарағанды қ., Қазыбек би ауданы, көш. Алиханов, 8, п.42. Телефон/Факс: 8 (7212) 41-28-02, e-mail: proekt@ovos.kz.

Жоба бойынша құжаттама <https://hearings.ndbecology.gov.kz/> және ЖАО

сайтында <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda> «қоғамдық тыңдаулар» бөлімінде.

Жоба материалдары бойынша қосымша ақпаратты e-mail арқылы алуға болады: proekt@ovos.kz және тел: 8 (701) 640-39-54.

Ескертулер мен ұсыныстар қабылданады: 100008, Қазақстан Республикасы, Қарағанды облысы, Қарағанды қ., көш. Лободы 20, expertiza.upr.krg@mail.ru, тел.7(7212) 568-166.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

ТОО «Тектурмасские кварциты» проводит общественные слушания в форме открытого собрания по Материалам к заявке на получение экологического разрешения на воздействие для ТОО «Тектурмасские кварциты» к проекту «корректировка Плана горных работ отработки открытым способом запасов

кварцитов Тектурмасского месторождения в Шетском районе Карагандинской области» (Раздел охраны окружающей среды (РООС), Нормативы допустимых выбросов (НДВ), Программа производственного экологического контроля (ППЭК), Программа управления отходами (ПУО), План

природоохранных мероприятий (ППМ)).

Перечень административно-территориальных единиц, на территорию которых может быть оказано воздействие и на территории которых будут проведены общественные слушания: Карагандинская область, Шетский район, Краснополянский с.о., село Красная Поляна.

Географические координаты участка:

1) 49°10'35.62" С.Ш.72°59' 41.46"В.Д.
2) 49°10'38.21" С.Ш.72°59'41.61"В.Д.
3) 49°10'42.32" С.Ш.72°59'46.04" В.Д.
4) 49°10'44.68" С.Ш.72°59' 49.34" В.Д.
5) 49°10'46.52" С.Ш. 72°59'53.83" В.Д.
6) 49°10'50.10" С.Ш.73°00'10.81" В.Д.
7) 49°10'51.49" С.Ш.73°00'10.81 " В.Д.
8) 49°10'52.32" С.Ш. 73°00'12.61" В.Д.
9) 49°10'56.61" С.Ш. 73°00'17.58" В.Д.
10) 49°11'00.30" С.Ш.73°00' 24.82" В.Д.
11) 49°11'03.20" С.Ш. 73°00'27.15" В.Д.
12) 49°11'14.09" С.Ш. 73°00'32.70" В.Д.
13) 49°11'16.51" С.Ш. 73°00'36.80" В.Д.
14) 49°11'21.85" С.Ш. 73°00'48.07" В.Д.
15) 49°11'27.25" С.Ш.73°01'07.25" В.Д.
16) 49°11'28.68" С.Ш.73°01'14.68" В.Д.
17) 49°11'33.32" С.Ш. 73°01'23.77" В.Д.
18) 49°11'35.62" С.Ш.73°01'27.47" В.Д.
19) 49°11'33.84 " С.Ш.73°01'30.40" В.Д.
20) 49°11'33.20" С.Ш. 73°01'22.73" В.Д.
21) 49°11'22.79" С.Ш.73°01'14.46" В.Д.

Слушания состоятся 8.09.2025 г. в 11.00 ч. по адресу: Карагандинская область, Шетский район, Карагандинская область, Шетский район, Краснополянский с.о., село Красная Поляна, ул.Нура, зд. 24, актовый зал ГУ «Аппарата акима Краснополянского сельского округа».

При себе иметь удостоверения личности.

Описание для подключения в формате видеоконференции на платформе ZOOM: Ссылка для подключения:

<https://us06web.zoom.us/j/3467453931?pwd=OWFnOGVpRjFMTmE0TDVtRllFcXlZdDZ09&omn=82690174673>

dz09&omn=82690174673

Идентификатор конференции: 346 745 3931

Код доступа: YGCOKi

Инициатор деятельности - ТОО «Тектурмасские кварциты», БИН: 180740028634, Карагандинская область, Шетский район, Краснополянский с.о., с. Красная поляна, Ул.Дворука д.17, tkvarcit@mail.ru, тел: +7 (7212) 911-332.

Исполнитель отчета о возможных воздействиях: ТОО «Пром ЭкоТехнология», г.Караганда, район ул.Алиханова, 8, кв. 42, Телефон/Факс: 8 (7212) 41-28-02, e-mail: proekt@ovos.kz.

Документация по проекту размещена на <https://hearings.ndbecology.gov.kz/> и на сайте МИО <https://www.gov.kz/memleket/entities/karaganda>, в разделе «Общественные слушания».

Дополнительную информацию по материалам проекта можно получить по e-mail: proekt@ovos.kz и по тел: +7-701-640-39-54.

Замечания и предложения принимаются: 100008, Республика Казахстан, Карагандинская область, г.Караганда, ул.Лободы,20, expertiza.upr.krg@mail.ru, тел.: 7 (7212) 568-166.

ЖАКУБАЕВА НАРКЕШ БАЯЗИТҚЫЗЫ

Үстіміздегі жылдың шілде айының 11 жұлдызында 88 жасқа қараған шағында ауданымыздың тұрғыны, қадірменді ана, ақ халатты абзал жан Жакубаева Наркеш Баязитқызы дүниеден өтті.

Наркеш Баязитқызы 1937 жылы 23 қыркүйекте Қарағанды қаласында дүниеге келген. Орта мектепті ойдағыдай аяқтаған соң 1960 жылы Қарағанды қаласындағы медициналық училищенің акушерлік мамандығына түсіп, 1963 жылы оқуын аяқтағаннан кейін Шет аудандық ауруханасына жолдамамен акушерлік жұмысқа қабылданады.

Еңбек жолында абыройлы жұмыс атқарып, өріптестерінің сый-құрметіне бөлене білді. Аурухана әкімшілігі тарапынан көптеген марапаттарды иеленген. Ақ халатты абзал жан 1994 жылы зейнеткерлік демалысқа шықса да еңбек жолын жалғастырған. Жолдасы Сайлау Сәулебекұлымен төрт бала тәрбиелеп өсіріп, олардан немере, шөбере сүйіп, бақытты ғұмыр кешті.

Наркеш Баязитқызының отбасына, туған-туыстарына қайғыларына ортақтасып, көңіл айтамыз. Оның есімі әрдайым есімізде сақталады.

ПШЖҚ “Шет ауданының аудандық ауруханасы” және “SENIM” бастауыш кәсіподақ ұйымы.

Білгенге маржан

ТАҢҒЫ АС ШУДІ
ҰҰЫТПАҢЫЗ

Халқымызда «Таңғы ас - Тәңірден», «Таңғы аста береке бар» деген сөздер бар. Алайда көпшілігіміз, әсіресе жастар жұмысқа немесе оқуға асыққанда таңғы асты ұмыт қалдырады. Бірақ таңғы ас ішпеудің денсаулығымызға тигізетін зияны орасан зор.

Арнайы зерттеу жұмысының нәтижесіне сүйенсек, таңғы ас ішпеу артық салмақ, гипертония, қандағы холестерин және қант денгейінің артуына алып келеді. Мұның барлығы жүрек және қан тамыр ауруларымен тікелей байланысты. Осыған орай ғалымдар Жапониядағы адамдарға зерттеу жүргізген.

Мамандар еріктілерді 1995 жылдан 2010 жылға дейін бақылады. Осы 15 жылдық зерттеу кезінде 3772 инсульт жағдайы тіркелді. 1051 жағдайда геморагиялық инсульт (миға қан кету) болған, ал 870 адамда жүректің ишемиялық ауруы анықталды.

Мамандар анықтағандай, ешқашан таңғы ас ішпеген адамдарда жүрек-қан тамыр аурулары мен инсульт қаупі күн сайын таңғы асын ішкендерге қарағанда әлдеқайда жоғары. Сондай-ақ, таңғы асын ішпегендерде қан қысымының көтерілуі жиі болады екен. Ал таңғы астан кейін қан қысымы төмендейтін көрінеді, деп жазады ozgepikir.kz.

ХАБАРЛАНДЫРУ

28.02.2025 жылы қайтыс болған Бөкенқызы Умітжанның атына мұрагерлік іс ашылды. Осы іске қатысы бар мүдделі тұлғалар нотариус Б.Мұхановаға хабарласуға болады.

Мекен-жайы: Қарағанды облысы, Шет ауданы, Ақсу-Аюлы ауылы, Күлейменов көшесі, 17. ұялы тел. 8 701 751 16 86

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Открыто наследственное дело после смерти Нурмуханова Аманбека Асылбековича, умершей 04 июня 2025 года. Заинтересованные лица могут обратиться к нотариусу Султановой К.Т. по адресу Карагандинская область, Шетский район, п.Агадырь, пр.Абай дом 31, телефон 8 710 33 62 426, 8 705 759 29 75.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Открыто наследственное дело после смерти Кривошенна Игоря Юриевича, умершей 06 мая 2010 года. Заинтересованные лица могут обратиться к нотариусу Султановой К.Т. по адресу Карагандинская область, Шетский район, п.Агадырь, пр.Абай дом 31, телефон 8 710 33 62 426, 8 705 759 29 75.

Ел қорғаған ер

ТАҒЫЛЫМҒА ТОЛЫ ТАҢБАЛЫ ӨЛКЕМ

Ата-бабаларымыз сан ғасырдан бері білектің күшімен, найзаның ұшымен ұлы дала елінің жерін, халқын жан-қиярлықпен қорғап, қазақ даласына шабуыл жасаған жауларын жер жастандыра жойды. Ата - бабаларымыздың «...Көш жолынан көресің көшпендінің, тарихта қалдырған өшпес ізін...», «Көзі бабамыздың бір көргенде түскен жері, білектің күші, найзаның ұшы тиген жері» деп қазақтың ұлы даласын қорғауы бізді батырлар ұрпағы екенімізді барша әлемге паш

- деп жырға қосқан. Сарыарқадай сайын өлкенің көркі әйгілі Қарқаралы мен Қызыларай тауларының оңтүстігін ала иық тіресе жатқан қасиетті құт-мекені осы. Ал Сазекең айтты деген сол жалғыз ауыз сөз араға екі ғасырдан астам уақыт салып, бізге жеткенді. Батырдың өз кіндігінен тараған ұрпақ бүгінде бір рулы ел. Қазіргі Қарағанды облысының Шет ауданына қарасты толқып аққан Нұра мен Талды, Тескенсу өзендері, Бұғылы-Тағылы таулары бойында өсіп, өнген.

ына отансүйгіштік пен тарихи сана сіңірудің бір жолы. Осы мақсатта Шет аудандық орталық кітапханасының бастама-сымен қолға алынған «Тағылымы мол, тұғыры биік - Тұғырлы ел» жобасы аясында Үңірек ауылдық кітапханасы тағы-лымға толы танымдық шара ұйымдастырылды. «Тағылымға толы таңбалы өлкем» атауымен өткен бұл сапар - жас ұрпаққа патриоттық рух дарытатын маңызды бастама болды.

Шара барысында ауыл оқушылары Сазанбай батырдың ескерткішіне саяхат жасады. Сапардың басты мақсаты - ел қорғаған батырдың ерлігімен танысып, тарихи мұрасына деген құрметті қалыптастыру.

Ескерткіш басында оқушылар батырдың өмірі мен ерлік жолы жайында тың деректермен танысты. Сонымен қатар, балалар Сазанбай батырдың бейнесін қағаз бетіне түсіріп, арнайы дайындалған пазл арқылы оны шығармашылықпен қайта бейнеледі. Бұл тапсырма олардың ел тарихына деген қызығушылығын арттырып, есте сақтау қабілеттерін дамытуға септігін тигізді.

Балалар бұл саяхаттан ерекше әсер алып, ел мен жерді сүюдің не екенін жүректерімен сезіне білді. Олар үшін өткенге тағзым ету - болашаққа нық қадам басу екенін ұғыну, үлкен тәрбие мектебі болды.

Ұлт тарихын ұлықтайтын осындай тағылымды сапарлар жас ұрпақтың бойында елжандылық пен отансүйгіш-тік сезімін қалыптастыруда ерекше маңызға ие.

Расында «Ердің айнасы - елі, жердің айнасы көлі», «Ер есімі ел есінде», «Ер өлсе де аты өлмейді» дейтін сөз өнерін ұстанған халықпыз. Ұлы жазушы Мұхтар Әуезов айтқандай: «Ер ел тарихының белі, ол көзі тірісінде бір танылады, өзі кеткен соң кейінгі ұрпақ қадырын біліп, қасиетін таныған сайын тағы да танылады». Қазақтың ұлы даласын, елін, жерін қорғаған батырлар рухы мәңгі өшпейді. Тәуелсіздігіміз тұғырлы, елдігіміз ғұмырлы болсын демекпін.

Алмагүл АҚАЖАН,
ауыл кітапханашысы.
Үңірек ауылы.

етті. Солардың бірі Сазанбай батыр (шамамен XVIII ғасыр) - қазақ халқының азаттығы мен жерінің тұтастығы жолында күрескен тарихи тұлға, ел қорғаны болған ержүрек батыр. Сазанбай батырдың кір жуып-кіндік кескен жері сол қапталымызды көлбей созылған Қарқаралы, сәл әріректе арайлы шуақ құйылған Қызыларай. Осы қос биікке Наркөшкен жағынан келіп Бұғылы-Тағылы жалғасады. Қазақтың соңғы Дала серісі, атақты Иманжүсіп Құтпанұлы «Бұғылы мен Тағылы бүркіт салған, Уйпалақтап қып-қызыл түлкінді ал-ғам»

Ол сонымен қатар Ұлытау өңірінде өмір сүріп, жоңғар шапқыншылығы кезеңінде елі мен жерін қорғауда ерекше ерлік көрсеткен қаһарман. Оның ерлігі ел аузында аңызға айналып, бүгінгі ұрпаққа ұлағатты өнеге болып отыр.

Бүгінде батырдың есімі туған өлкесінде ұлықталып, Үңірек ауылында қазақ батыры Абылай хан қолбасшысы Сазанбай Жетесұлына төрт метрлік Үңірек ауылына кіре берістегі Кереге жайған шоқысында еңселі ескерткіші бой көтерген. Бұл - баба рухына тағзым етіп, жас ұрпақтың бой-

БАННЕР БАСЫП ШЫҒАРУҒА ТАПСЫРЫСТАР ҚАБЫЛДАЙМЫЗ!

Шет аудандық «Шет шұғыласы» газетінің редакциясында әр түрлі көлемде әдемі дизайнмен дүкендерге, басқа да сауда орындарына, тойға, көшелерге баннер басып шығаруға тапсырыстар қабылдаймыз.

Бізде тәжірибесі бар маман жұмыс жасайды.

Тапсырыс берем деушілер болса редакцияның 8 (71031) 21142 телефонына немесе бас бухгалтер Айгүлдің 8 705 978 7875, баспагер Мейрамбектің 8 707 991 6398 ұялы телефонына хабарласуға болады.

Танымдық сұхбат

СПОРТ - ЖАН СЕРІГІ

Қазіргі таңда жастарды спортқа баулу және оны дамыту елімізде жақсы жолға қойылған. Жақында кітапханамызда «Әдеби өлкетану» жобасы аясында пауэрлифтингтен әлем чемпионы, спорт ардагері Оспанов Дәрібай ақсақалмен «Спорт - жан серігі» атты танымдық сұхбат өтті.

Қазақстанның бірнеше дүркін чемпионы, пауэрлифтингтен Азия мен әлемнің екі дүркін чемпионы, Еңбек сіңірген жаттықтырушы Дәрібай Оспанов 1949 жылы теміржолшылар отбасында дүниеге келген. Ол ата-анасының ізін басып, бүкіл

нәтиже көрсеттім. Сегіз медаль жеңіп алдым, қазір он дүркін Азия чемпионы, әлемнің үш дүркін күміс жүлдегерімін, - деп ақтарылды Дәрібай аға.

Дәрібай Оспанов үш бала тәрбиелеп, олардың барлығының спортқа деген сүйіспеншілігін оятқан. Кенже ұлы Абдукаримды 13 жасынан бастап өзі жаттықтырады. Нәтижесінде, Абдукарим Қазақстанның еңбек сіңірген спорт шебері, пауэрлифтингтен халықаралық дәрежедегі спорт шебері атанады. Ол жарыстарда өнер көрсетіп қана қоймай, туған жері

өмірін теміржолға арнаған. Спортпен жас кезінен айналысқан. Соңғы 18 жылда пауэрлифтингке қатты қызығушылық танытқан. Ол өзінің алғашқы жеңісін 2010 жылы Филиппинде өткен Азия чемпионатында қанжығалапты, бұл додада салмағы 140 келі штангана көтерген. Шет ауданында тұратын 74 жастағы Дәрібай Оспанов есімді ақсақал пауэрлифтингтен өткен Азия, Океания және Африка чемпионатында ардагерлер арасында екі мәрте жеңіске жеткен жеңімпаз ардагер.

Спортшыға арналған іс шараға 7-9 сынып оқушылары қатысып, спорт саласының қыр-сырымен танысты. Спортшы ақсақал өзінің өмір жолы, спортқа қалай келгені, әлем чемпионатына дайындық барысы мен осы жолдағы кездескен қиындықтары туралы қызықты әрі әсерлі әңгіме өрбітті.

- Мен спортқа ойламаған жерден келдім. Ауыр жат - тығулардың арқасында Азия мен әлемнің бірнеше дүркін чемпионы атандым. 63 жасымда халықаралық дәрежедегі спорт шебері атағын алдым. Әлемдік рекордты 2021 жылы 72 жасымда Теміртауда өткен Қазақстан чемпионатында қайталадым. Гонконгтағы чемпионатқа төрт ай дайындалдым. Әрине, қиын болды, бірақ жақсы

Ақадырда бүгінгі таңда балаларды жаттықтырады.

Үлкен ұлы Алмас Оспанов - халықаралық дәрежедегі спорт шебері, жоғары санатты жаттықтырушы. Ортаңғы ұлы Манас Оспанов спорт шебері. Әулеттің жастары да үлкендерінен үлгі алуда. Дәрібай Оспановтың немересі Айтас - пауэрлифтингтен сайыстарға бірнеше мәрте қатысқан, спорт шебері нормативін орындаған екен.

Кездесу соңында балалар көкейлеріндегі сұрақтарын қойып, Дәрібай ақсақалдан құнды кеңестер алды. Кеш қонағы Дәрібай ағаға естелік ретінде мотивациялық кітап пен төтті сый тарту етілді.

Бұл кездесу жас жеткіншектердің салауатты өмір салтына қызығушылығын арттырып, мақсатқа жету жолындағы табандылық пен еңбектің маңыздылығын ұғынуға ықпал етті. Спортпен шұғылданып қана қоймай, әлемдік біріншіліктерде атой салып жүрген Дәрібай ақсақалдың жеңісті де жемісті жолы жастарға үлгі бола бермек дегім келеді.

Нұршат ҚАЛИЖАН,
кенттік балалар
кітапханасының
менгерушісі.
Ақадыр кенті.